فصلنامه سیاست‌های مالی و اقتصادی
ویژه‌نامه کارنامه اقتصادی دولت
سال یکم، شماره ۲، تابستان ۱۳۹۲، صفحات ۱۴۲- ۱۲۱

نظام گمرکی و ضرورت‌های تحول آن: مبانی، برنامه‌ها و اقدامات انجام‌شده

عباس معمارنژاد
استادیار دانشگاه آزا اسلامی واحد علوم و تحقیقات و رئیس‌کل گمرک جمهوری اسلامی ایران
Ab_memar@yahoo.com

بهزاد شیری
معاون برنامه‌ریزی و امور بین‌الملل گمرک جمهوری اسلامی ایران

حسین کاخکی
مدیرکل برنامه‌ریزی و بهبود فرایندهای گمرکی گمرک جمهوری اسلامی ایران
kakhki@irica.org

این مقاله نخست به سیر تحول در وظایف و نقش گمرک در دهه‌های اخیر پرداخته و با بیان اهمیت و ضرورت گمرک در نظام اقتصادی و تجاری کشور سعی در معرفی نقش و وظایف خطیر و متنوع گمرک دارد. همچنین، با بررسی روند رشد عملیات تجاری در رویه‌های واردات، صادرات ، ترانزیت و درآمدهای گمرکی طی برنامه‌های چهارم و پنجم توسعه کشور به بررسی چالش‌های پیش‌روی گمرک و دلایل قرار گرفتن گمرک به‌عنوان یکی از محورهای طرح تحول اقتصادی دولت پرداخته است و ضمن ارائه اقدامات انجام شده گمرک در چارچوب پروژه‌های ۱۰گانه تحول در نظام گمرکی پیشنهاداتی در جهت رفع چالش‌ها و استقرار گمرک نوین ارائه می‌نماید.

طبقه‌بندی JEL: Y10.
واژه‌های کلیدی: نظام گمرکی، طرح تحول اقتصادی و پروژه‌های تحول.

---

* تاریخ دریافت: ۱۳۹۲/۲/۲۴ تاریخ پذیرش: ۱۳۹۲/۴/۲۴

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-06]

۱. مقدمه

امروزه وظایف و مأموریت گمرک جمهوری اسلامی ایران بسیار فراتر از وظایفی نظیر تأمین درآمد و حمایت از صنایع و تولیدات داخلی بوده و طیف وسیعی از الزامات ملی و بین‌المللی را شامل می‌شود. گمرک جمهوری اسلامی ایران با درک عمیق این موضوع و انتظارات به حقی که ذینفعان از جمله دولت خدمتگذار، مصرف‌کنندگان، تولیدکنندگان، تجار و بازرگانان برای تسهیل و توسعه تجارت، تحقق درآمدهای پیش‌بینی شده، پیگیری و مبارزه با قاچاق، اجرای سیاست‌های بازرگانی خارجی و حمایت از مصرف‌کنندگان و تولیدکنندگان دارد (اعرابی، ۱۳۷۵).

در سال‌های اخیر برنامه‌های متعدد اقتصادی در دستورکار دولت قرار گرفته است که پروژه‌های ۱۰ گانه تحول در نظام گمرکی بخشی از این برنامه‌ها است. همچنین، طی برنامه‌های چهارم و پنجم توسعه گمرک جمهوری اسلامی ایران در جهت تسریع پروژه‌های ۱۰ گانه طرح تحول در نظام گمرکی با برگزاری نشست‌های بین‌المللی مختلف در توسعه و تسهیل تجارت بین کشورهای مسیر جاده ابریشم انجام دیدار و ملاقات‌های کاری مؤثر بین مسؤلان بلندپایه گمرک جمهوری اسلامی ایران با کشورهای همسایه، برگزاری کارگاه آموزشی برنامه‌ریزی استراتژیک با همکاری سازمان جهانی گمرک (WCO)[1] و شرکت در سمینارهای مرتبط با امور گمرکی در سطح منطقه‌ای و جهانی در جهت افزایش همکاری‌های بین‌المللی گام‌های بلندی برداشته است.

با پیگیری‌های به عمل آمده قانون جدید امور گمرکی و آیین‌نامه مربوطه و کنوانسیون تجدیدنظر شده کیوتو در مجلس شورای اسلامی به تصویب رسید. با نگاهی اجمالی به آمار تجارت خارجی طی برنامه‌های چهارم و پنجم توسعه ارزش تجارت و ترانزیت از رشد بالایی برخوردار بوده است.

از دیگر اقدامات مهم گمرک در این دوره زمانی پیگیری طرح جامع گمرک نوین در جهت تکمیل طرح تحول گمرکی بوده است. با طراحی مفهومی طرح جامع گمرک نوین، وضعیت موجود، وضعیت مطلوب، تحلیل شکاف و نقشه راه طرح گمرک ایران برای سال‌های

1. World Customs Organization

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-06]

آتی مشخص می‌شود. امید است گمرک ایران با اجرای این طرح بتواند به جایگاه واقعی خود در نظام اقتصادی و تجاری کشور دست یابد.

۲. اهمیت و ضرورت گمرک در نظام اقتصادی و تجاری کشور

گمرک نهادی ضروری برای کشور جهت تأمین درآمد، تسهیل تجارت و صیانت از جامعه محسوب می‌شود. این سازمان امور مربوط به جابجایی کالا و مسافر را در سطح بین‌المللی مدیریت می‌کند. دولت‌ها جهت به اجرا درآوردن مناسب برنامه‌ها و سیاست‌های مالی، اقتصادی و اجتماعی خود نیازمند سازمان گمرکی کارامد و مؤثر می‌باشند. از این جهت فعالیت‌های گمرک به‌طور سنتی در راستای اهداف زیر تعریف می‌شود:

- اخذ حقوق و عوارض گمرکی
- حفاظت از سلامت و بهداشت جامعه
- حمایت از صنایع و تولیدات داخلی
- حفاظت‌های زیست محیطی (حفظ گونه‌های کمیاب)
- اعمال قوانین و مقررات تجارت خارجی
- مشارکت در سیاستگذاری‌های تجاری
- ارائه تسهیلات تجاری
- حفاظت از آثار فرهنگی و تاریخی
- مبارزه با قاچاق و تخلفات گمرکی
- تهیه و ارائه آمار بازرگانی خارجی
- حمایت از مخترعان و مبتکران (اجرای حقوق مالکیت فکری)
- مبارزه با پولشویی
- مبارزه با تروریسم و جرایم سازمان‌یافته فراملیتی
- اجرای کنوانسیون‌های بین‌المللی
- مشارکت در همکاری‌های منطقه‌ای و بین‌المللی

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-06]

با مرور اهداف و برنامه‌های گمرک می‌توان به سادگی تعبیر نمود که موفقیت یا عدم موفقیت دولت‌ها در اجرای سیاست‌ها و برنامه‌های توسعه اقتصادی تا حدود زیادی به نقش و کارایی گمرکات آن کشور بستگی دارد. البته وظایف و نقش گمرک با تغییر و پیشرفت ساختار اقتصادی کشور دچار تغییر می‌گردد که در ادامه به این موضوع پرداخته خواهد شد.

۳. سیر تحول وظایف و نقش گمرک در دهه‌های اخیر و آینده

در جهت‌دهی کسب و کاردر دهه ۱۹۸۰ گمرک در نقش یک سازمان مجری قانون و وصول‌کننده درآمد برای دولت محسوب می‌شد که تمام تراکنش‌ها اطلاعاتی را بررسی می‌کرد و در جهت‌دهی فناوری از سیستم‌های مرکزی[1] یا سیستم دستی استفاده می‌گردید. در دهه ۱۹۹۰ در جهت‌دهی کسب وکار دنیا شاهد ظهور گمرکات یکپارچه بود و در جهت‌دهی فناوری از سیستم‌های توزیع شده در گمرکات اجرایی با معماری خادم مخدوم[2] و مبادله داده الکترونیکی از طریق EDITFACT انجام می‌پذیرفت. همچنین، در جهت‌دهی کسب وکار در دهه ۲۰۰۰ نقش گمرک درامنیت زنجیره تأمین به رسمیت شناخته شد اما هنوز نقش گمرک در چارچوب گمرک و مدیریت مرزی به‌خوبی تعریف نشده بود ودر جهت‌دهی فناوری آغاز بکارگیری سیستم‌های بدون کاغذ بود و سیستم‌های مبتنی بر اینترنت با تراکنش‌های آنلاین و بکارگیری سیستم‌های پیشرفته با قابلیت‌های ارتباطی محدود آغاز گردید. در دهه ۲۰۱۰ در جهت‌دهی کسب وکار نیاز به انعطاف‌پذیری برای سازگاری سریع با چالش‌های سیاسی و عملیاتی در حال تغییر جهانی آغاز گردید و یکپارچه‌سازی گمرک ومدیریت مرزی هویت مسافر و محموله در دستورکار قرار گرفت در جهت‌دهی فناوری از معماری سرویس‌گرا و خدمت مبتنی بر وب سایر سازمان‌ها اقتباس گردید سیستم‌های سازمان‌یافته برای تضمین مدیریت هویت بکارگرفته شد و امکان ردیابی محموله‌ها با استفاده از امواج رادیویی (RFID) و بارکد فراهم گردید و از دستگاه‌های هوشمند نظیر ریزتراشه‌ها بایومتریک، دستگاه‌های اطلاعات‌خوان (PDA) استفاده شد و در راستای جهت‌دهی کسب وکار در دهه ۲۰۲۰ همکاری تعاملی با سازمان‌های مرزی به‌صورت مجازی و همچنین سایر مؤسسات تجاری در دستورکار قراردارد و در جهت‌دهی فناوری

1. Main Frame
2. Client Server

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-06]

برنامه‌های ناوبری فناوری در سطح جهانی با بهره‌مندی از تضمین امنیت و دقت سیستم‌های موقعیت‌یاب جهانی (GPS) و استفاده وسیع از موبایل وسایر وسایل ارتباطات سیار مورد استفاده قرار می‌گیرد (گزارش عملکرد گمرک، ۱۳۹۱).

٤. مقایسه شاخص‌های حجم تجارت خارجی (ارزش صادرات و واردات) در سه مقطع زمانی ۱۳۵۷، ۱۳۸٤ و ۱۳۹۱

از مهم‌ترین عاملی که در توسعه و بهبود فضای کسب و کار در کشور بسیار مؤثر است می‌توان به افزایش حجم تجارت خارجی در کشور اشاره نمود که بر اساس شاخص‌هایی همچون صادرات و واردات کالا مورد ارزیابی قرار گیرد. به این منظور، گمرک جمهوری اسلامی ایران از طریق تسهیل تجارت و ساده‌سازی رویه‌های گمرکی در تلاش است با کاهش زمان تشریفات گمرکی و به‌تبع آن کاهش هزینه ، قدرت رقابتی تولیدکنندگان و رفاه مصرف‌کننده را ارتقاء می‌دهد. به‌منظور بررسی عملکرد گمرک و میزان موفقیت آن در دستیابی به این اهداف در سه مقطع زمانی ۱۳۵۷ ، ۱۳۸۴ و ۱۳۹۰ در جدول زیر ارائه می‌گردد.

جدول ۱. مقایسه ارزش صادرات کشور در سه مقطع زمانی ۱۳۵۷، ۱۳۸۴ و ۱۳۹۱

(میلیون دلار)

سال ۱۳۵۷	سال ۱۳۸۴	سال ۱۳۹۱	درصد تغییرات سال ۱۳۸۴ نسبت به ۱۳۵۷	درصد تغییرات ۱۳۹۱ نسبت به ۱۳۸۴
۵۴۶	۱۰۴۷۴	۳۲۴۵۴	۱۸۱۸	۲۱۰

مأخذ: گزارش عملکرد گمرک ج.ا.ایران.

درصد تغییرات ارزش صادرات در سال ۱۳۸۴ نسبت به سال ۱۳۵۷ برابر ۱۸۱۸ درصد می‌باشد، همچنین درصد تغییرات ارزش صادرات در سال ۱۳۹۱ نسبت به سال ۱۳۸۴ برابر ۲۱۰ درصد است.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-06]

جدول ۲. مقایسه ارزش واردات در سه مقطع زمانی ۱۳۵۷، ۱۳۸۴ و ۱۳۹۱

(میلیون دلار)

سال ۱۳۵۷	سال ۱۳۸۴	سال ۱۳۹۱	درصد تغییرات سال ۱۳۸۴ نسبت به ۱۳۵۷	درصد تغییرات ۱۳۹۱ نسبت به ۱۳۸۴
۱۰۴۶۱	۳۹۲۴۸	۵۳۳۴۸	۲۷۵	۳۶

مأخذ: گزارش عملکرد گمرک ج.ا.ایران.

درصد تغییرات ارزش واردات در سال ۱۳۸۴ نسبت به سال ۱۳۵۷ برابر ۲۷۵ درصد می‌باشد. به عبارت دیگر، ارزش واردات در سال ۱۳۸۴ حدود ۳/۷۵ برابر ارزش واردات در سال ۱۳۵۷ است، همچنین درصد تغییرات ارزش واردات در سال ۱۳۹۱ نسبت به سال ۱۳۸۴ برابر ۳۶ درصد است. به عبارت دیگر، ارزش واردات در سال ۱۳۹۱ حدود ۱/۳۶ برابر ارزش واردات در سال ۱۳۸۴ می‌باشد.

۵. حجم تجارت خارجی کشور طی برنامه‌های چهارم و پنجم توسعه

۵-۱. واردات

واردات کالا از بهترین شاخص‌های اثرگذار بر عملکرد اقتصادی کشور است. گمرکات به‌عنوان مرزبان اقتصادی کشور ایفاگر سیاست‌های دولت و ناظر بر واردات کالا از حیث سلامتی، فرهنگی و امنیتی می‌باشند. گمرک ایران در راستای انجام وظایف خطیر و سنگین خود سعی در کاهش زمان ترخیص کالا و ارتقاء کیفیت خدمات و افزایش رضایتمندی خدمت‌گیرندگان را در سال‌های مذکور داشته است. متوسط تغییرات ارزش و وزن سالانه واردات کالا به کشور (جدول ۳) طی برنامه‌های چهارم و پنجم توسعه به‌ترتیب به میزان ۴/۴۸ و ۱/۵۱ درصد نشان‌دهنده حرکت رو به رشد حجم تجارت خارجی کشور در واردات کالا به کشور بدون افزایش تعداد کارکنان گمرک جمهوری اسلامی ایران در سال‌های اخیر می‌باشد.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-06]

جدول ۳. وزن و ارزش واردات و تعداد کشورهای مبدأ کالاهای وارداتی طی برنامه‌های چهارم و پنجم توسعه در سال‌های (۱۳۹۱-۱۳۸۴)

سال / واردات	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
تعداد کشورهای مبدأ کالاهای وارداتی	۱۲۸	۱۳۱	۱۳۸	۱۴۹	۱۳۷	۱۴۱	۱۳۴	۱۵۲
ارزش (واردات) میلیون دلار	۳۹۲۴۸	۴۱۷۲۳	۴۸۴۳۹	۵۶۰۴۲	۵۵۲۸۷	۶۴۴۵۰	۶۱۸۰۸	۵۳۳۴۸
وزن (هزار تن)	۳۵۴۶۶	۴۳۴۹۲	۴۱۶۹۶	۴۴۱۴۸	۵۱۹۲۱	۴۵۳۴۶	۳۸۳۷۹	۳۹۳۹۱
تغییرات متوسط سالیانه طی سال‌های (۱۳۹۱-۱۳۸۴) در ارزش						۴/۴۸		
تغییرات متوسط سالانه طی دوره (۱۳۹۱-۱۳۸۴) در وزن						۱/۵۱		

مأخذ: گمرک ج.ا.ایران، دفتر آمار و فناوری اطلاعات و ارتباطات، آمار تجارت خارجی، ترانزیت –مسافری سال‌های (۱۳۹۱- ۱۳۵۷).

۵-۲. صادرات غیرنفتی

رشد صادرات کشور از لحاظ اقتصادی مهم‌ترین منبع تأمین‌کننده ارزی است که امکان سرمایه‌گذاری و پیشبرد کشور در مسیر توسعه را میسر می‌سازد. پیامد این امر حمایت از تولیدات داخلی و افزایش اشتغال در کشور خواهد بود.

پویایی اقتصاد هر کشوری منوط به رشد و توسعه صادرات آن کشور است. بر این اساس، طی سال‌های (۱۳۹۱-۱۳۸۴) متوسط تغییرات سالانه صادرات به‌ترتیب ۱۷/۵ و ۱۵/۶۴ درصد در ارزش و وزن بوده است (جدول ۴) که نشان‌دهنده نرخ رشد بسیار مناسب صادرات به کشورهای مقصد کالاهای صادراتی طی برنامه‌های چهارم و پنجم توسعه است. میزان تغییرات سالانه صادرات غیرنفتی در جدول (۴) ملاحظه می‌شود.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-06]

جدول ۴. میزان و ارزش صادرات و تعداد کشورهای مقصد کالاهای صادراتی طی برنامه‌های چهارم و پنجم توسعه طی سال‌های (۱۳۹۱-۱۳۸۴)

سال / صادرات	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
تعداد کشورها ی مقصد کالاهای صادراتی	۱۵۳	۱۶۴	۱۷۰	۱۸۰	۱۶۷	۱۶۶	۱۵۷	۱۶۶
ارزش (صادرات) میلیون دلار	۱۰۴۷۴	۱۲۹۹۷	۱۵۳۱۲	۱۸۳۳۴	۲۱۸۹۱	۲۶۵۵۱	۳۳۸۱۹	۳۲۴۵۴
وزن (هزار تن)	۲۴۹۸۳	۲۷۷۶۶	۳۲۱۱۸	۳۳۲۵۳	۴۷۵۰۱	۶۰۱۹۸	۶۶۴۲۹	۶۹۰۸۴
رشد متوسط سالانه صادرات طی سال‌های (۱۳۹۱-۱۳۸۴) در ارزش						۱۷/۵۳		
رشد متوسط سالانه صادرات طی سال‌های (۱۳۹۱-۱۳۸۴) در وزن						۱۵/۶۴		

مأخذ: گمرک ج.ا.ایران، دفتر آمار و فناوری اطلاعات و ارتباطات، آمار تجارت خارجی، ترانزیت – مسافری سال‌های (۱۳۹۱- ۱۳۵۷).

۵-۳. ترانزیت خارجی

رشد عرضه و تقاضای کالا در منطقه و ایجاد بازارهای جدید در کشورهای همجوار همگام با تعامل هرچه بیشتر گمرک جمهوری اسلامی ایران با سازمان‌های دست‌اندرکار ترانزیت و حمل‌ونقل کشور باعث شده است طی برنامه‌های چهارم و پنجم توسعه رشد متوسط ۱۷/۶۱ درصدی در وزن کالاهای ترانزیتی (جدول ۵) برسد.

جدول ۵. میزان کالاهای ترانزیتی طی برنامه‌های چهارم و پنجم توسعه

سال / ترانزیت	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰
وزن (هزار تن)	۴۰۳۲	۵۵۴۰	۵۵۴۱	۵۸۶۱	۶۹۹۶	۹۵۵۷	۱۰۶۷۲
رشد متوسط سالانه ترانزیت خارجی طی سال‌های (۱۳۹۰-۱۳۸۴) در وزن						۱۷/۶۱	

مأخذ: گمرک ج.ا.ایران، دفتر آمار و فناوری اطلاعات و ارتباطات، آمار تجارت خارجی، ترانزیت ۱۳۹۱.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-06]

٥-٤. درآمد گمرکی

از مهم‌ترین وظایف گمرک وصول درآمدهای گمرکی بر اساس قوانین و مقررات جاری کشور است، به طوری‌که حاصل دریافت این درآمد با عنوان سومین منبع درآمد کشور محسوب می‌شود.

آمار گمرک طی برنامه‌های چهارم و پنجم توسعه نشان‌دهنده رشد متوسط سالانه درآمد گمرکات کشور به میزان ۱۱/۶۰ درصد (جدول ۶) است که نشان‌دهنده اهمیت نقش گمرک در اقتصاد کشور می‌باشد و این بازتاب پویایی گمرک در تمام شاخص‌های کلان اقتصادی و اثرگذار است.

جدول ۶. درآمد گمرکی طی برنامه‌های چهارم و پنجم توسعه

سال / درآمد گمرکی	۱۳۸۴	۱۳۸۵	۱۳۸۶	۱۳۸۷	۱۳۸۸	۱۳۸۹	۱۳۹۰	۱۳۹۱
درآمد (میلیارد ریال)	۳۵۵۸۷	۳۹۰۴۶	۴۹۹۱۱	۶۳۹۷۲	۶۳۶۱۹	۷۴۸۹۸	۸۰۸۲۲	۷۶۷۲۴
رشد متوسط سالانه درآمد						۱۱/۶۰		

مأخذ: نتایج تحقیق.

٦. دلایل قرار گرفتن گمرک به‌عنوان یکی از محورهای طرح تحول اقتصادی

طرح تحول اقتصادی طرح بزرگ و اساسی است که به‌منظور ریشه‌کن کردن نابسامانی‌های اقتصادی در کشور تدوین شده است. شاید بتوان گفت که هدف نهایی طرح تحول اقتصادی ایجاد فضای مناسب کسب و کار و فعالیت اقتصادی در کشور است و با توجه به نقش اساسی گمرک در تجارت خارجی و به‌تبع آن اثرگذاری در بهبود فضای کسب و کار به‌عنوان یکی از محورهای اصلی در طرح تحول اقتصادی مدنظر قرار گرفته است. همچنین، از دیگر دلایل قرار گرفتن گمرک به‌عنوان یکی از محورهای طرح تحول اقتصادی به‌طور خلاصه عبارتند از:

- گمرک به‌عنوان مرزبان تجارت خارجی کشور در اجرای سیاست‌های تجاری و اقتصادی از اهمیت فوق‌العاده‌ای برخوردار است و عملکرد مناسب آن در این زمینه بر کل فعالیت‌های اقتصادی تأثیرگذار است.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-06]

– وابستگی تولید کشور به کالاهای سرمایه‌ای، مواد اولیه و واسطه‌ای وارداتی از یک سو و سهم بالای این کالاها در واردات کشور از سوی دیگر نقش گمرک را در تسهیل فعالیت‌های تولید برجسته می‌کند.

– نظر به رویکرد صادرات محور در تولید بر اساس برنامه‌های چهارم و پنجم توسعه اقتصادی اجتماعی کشور، تسهیل امور مربوط به صادرات کالاها و خدمات در گمرک موجب تقویت بخش‌های تولیدی صادراتی و دستیابی به اهداف برنامه می‌شود.

– با توجه به افزایش حجم واردات و ترانزیت، دقت در ارزش‌گذاری کالاها و طبقه‌بندی صحیح آن در گمرک و نیز نظارت و دقت در ترانزیت نقش قابل‌توجهی در کسب درآمدهای دولت ایفا می‌کند.

– با عنایت به تصویب و ابلاغ قانون مالیات بر ارزش‌افزوده، تحول در نظام گمرکی و دقت و سرعت در خدمات گمرکی نقش غیرقابل انکاری در اجرای مطلوب قانون مزبور ایفا می‌کند.

– با توجه به پدیده شوم قاچاق کالا و لزوم جلوگیری از آن، بهبود کیفیت فعالیت‌های گمرک نقش مهمی را برای مبارزه با آن ایفا می‌کند (گزارش پشتیبان طرح تحول اقتصادی در گمرک، ۱۳۸۷).

گمرک جمهوری اسلامی ایران در جهت تسهیل تجارت و بهبود کیفیت فضای کسب‌وکار با چالش‌های محیطی داخلی و خارجی متعددی مواجه است که به اهم آنها اشاره می‌شود. اهم چالش‌های محیطی پیش‌روی گمرک عبارتند از:

- چالش‌های درون سازمانی

– اهداف و استراتژی

– چالش‌های ساختار و ضوابط و مقررات مربوطه

– چالش‌های حوزه منابع انسانی

– چالش‌های حوزه فرایندهای اجرایی موجود جهت رعایت برخی استانداردهای بین‌المللی و معاهده‌نامه‌ها

– چالش‌های فناوری گمرکی

– چالش‌های فناوری اطلاعات و ارتباطات

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-06]

- چالش‌های مبارزه با فساد اداری
- چالش تأمین منابع مالی اجرای برنامه‌ها و پروژه‌ها
- چالش‌های عدم تناسب ظرفیت‌ها
- چالش‌های حوزه تعامل با سازمان‌های بین‌المللی
- چالش‌های حوزه تعامل با سازمان‌های داخلی
- چالش رفع برخی نواقص در نظام پایش

• چالش‌های محیط نزدیک

- تعدد مراکز و مراجع سیاستگذار و متعامل در امور بازرگانی
- عدم حضور مؤثر گمرک در مرحله سیاستگذاری‌های مربوط به بخش‌های تجاری
- نارسایی در همکاری بین بخش خصوصی، حوزه حمل نقل و اتاق بازرگانی
- تأثیرات اقتصادی بر فرایند تولید داخلی و سطح اشتغال
- چالش‌های فرهنگی ناشی از سودجویی غیرقانونی برخی متعاملین
- حجم بالا و بعضاً متناقص بخشنامه‌ها، دستورالعمل‌های صادره برای گمرک
- لزوم تقویت نظام پایش مطلوب در رابطه باطرح تحول اقتصادی و ایجاد نظام گمرکی نوین

• چالش‌های محیط دور

- چالش محافظت از محیط‌زیست
- چالش پذیرش و رعایت کنوانسیون‌های گمرکی تجاری
- چالش الزامات رعایت استانداردهای تسهیل‌کننده در برابر رعایت استانداردهای امنیتی
- چالش افزایش تجارت کالاهای تقلبی
- چالش افزایش جرایم سازمان‌یافته تجاری
- چالش جهانی شدن داد و ستد تجاری

به‌منظور رفع چالش‌های فوق گمرک ایران نسبت به تعریف پروژه‌های متعدد اقدام و پس از بحث و بررسی در کارگروه تحول اقتصادی دولت ۱۰ پروژه به‌عنوان پروژه‌های تحول در نظام گمرکی تعریف و در دستورکار گمرک قرار گرفت.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-06]

۷. پروژه‌های تحول در نظام گمرکی

۷-۱. تصویب قانون امور گمرکی و آیین‌نامه اجرایی آن

با هدف تسریع و روان‌سازی امور گمرکی در جهت افزایش حجم مبادلات تجاری تصویب قانون امور گمرکی و آیین‌نامه‌های اجرایی آن در دستورکار گمرک جمهوری اسلامی ایران قرار گرفت که اهم اقدامات صورت‌گرفته در این خصوص در قالب بندهای ذیل عبارتند از:

- تصویب قانون جدید امور گمرکی در مجلس شورای اسلامی و تأیید آن در شورای نگهبان و ابلاغ آن به گمرک جمهوری اسلامی ایران و اجرای آن از آبان ماه ۱۳۹۰
- تدوین آیین‌نامه مربوط و تصویب و ابلاغ در تاریخ ۱۳۹۲/۱/۲۲ جهت اجرا

۷-۱-۱. تصویب قانون امور گمرکی

قانون جدید امور گمرکی پس از تصویب در مجلس شورای اسلامی‌و تأیید آن در شورای نگهبان طی نامه شماره ۱۸۰۵۳۱ مورخ ۱۳۹۰/۹/۲۲ ریاست محترم جمهور به وزارت امور اقتصادی و دارایی جهت اجرا ابلاغ گردید و متعاقباً از سوی گمرک جمهوری اسلامی ایران به تمام گمرکات اجرایی کشور جهت اجرا ابلاغ شد.

۷-۱-۲. تصویب آیین‌نامه قانون جدید امور گمرکی

آیین‌نامه اجرایی قانون جدید امور گمرکی نیز پس از تصویب با ابلاغ رئیس کل گمرک جمهوری اسلامی ایران از تاریخ ۲۲ فروردین ۱۳۹۲ به اجرا در آمده است.

۷-۱-۳. اصلاحات آیین‌نامه اجرایی قانون مقررات صادرات و واردات

با تصویب هیأت وزیران اصلاحات آیین‌نامه اجرایی قانون مقررات صادرات و واردات برای اجرا ابلاغ شد. وزیران عضو کمیسیون اقتصاد بنا به پیشنهاد وزارت صنعت، معدن و تجارت و به استناد ماده ۳۲ قانون مقررات صادرات و واردات مصوب ۱۳۷۲ اصلاحات آیین‌نامه اجرایی قانون مقررات صادرات و واردات را تصویب کردند.

بر اساس اصلاحات بندهای ۲و۳ آیین‌نامه اجرایی قانون مقررات صادرات وواردات مورخ۱۳۸۹/۶/۶ متن "درج رشته فعالیت در کارت بازرگانی برای صادرات الزامی نیست" به

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-06]

انتهای تبصره(۲) بند "۲" الحاق می شود. همچنین براساس اصلاحات تبصره ۲-۱-۳ بند"۲" اشخاص حقیقی و حقوقی شامل دارندگان پروانه بهره‌برداری فعالیت‌های صنعتی، کشاورزی، معدنی و خدمات فنی مهندسی و خدمات فناوری اطلاعات و ارتباطات از مراجع ذیربط مشروط به انقضای دو سال از تاریخ صدور پروانه و ارائه‌کنندگان مدارک مثبته مبنی بر حداقل سه سال سابقه فعالیت در زمینه تجارت با تشخیص اتاق های بازرگانی، صنایع، معادن و کشاورزی ایران و تعاون مرکزی از ارائه مدارک معاف هستند. بر این اساس، به انتهای جز ۲-۱-۶- بند "۲" متن یا رفع اثر از چک‌های برگشتی پس از استعلام از بانک مرکزی الحاق می‌شود. همچنین، متون ۲-۱-۱۲ ارائه گواهی از گمرک مبنی بر عدم بدهی قطعی موضوع ماده ۷ قانون امور گمرکی مصوب ۱۳۹۰ یا تعیین تکلیف بدهی خود و گواهی عدم قاچاق و جعل گمرکی و ۲-۱-۱۳ ارائه کد اقتصادی به‌ترتیب به‌عنوان اجزای ۲-۱-۱۲ و ۲-۱-۱۳ به بند "۲" الحاق می‌شود. بر اساس اصلاحات اجزای ۲-۱-۱۰ بند"۲" و ۳-۱ بند "۳" ارائه گواهی اداره امور مالیاتی ذیربط مبنی بر پرداخت یا ترتیب پرداخت بدهی مالیات قطعی شده موضوع ماده ۱۸۶ قانون مالیات‌های مستقیم -مصوب ۱۳۶۶ و اصلاحیه‌های بعدی آن خواهد بود. این مصوبه پس از تأیید رئیس‌جمهور از سوی معاون اول رئیس‌جمهور برای اجرا ابلاغ شده است.

تصویب قانون الحاق جمهوری اسلامی ایران به کنوانسیون تجدیدنظر شده کیوتو در مورد ساده و هماهنگ‌سازی تشریفات گمرکی مصوب ۱۳۸۹/۱۲/۴ کنوانسیون بازنگری شده کیوتو پاسخی است به رشد مبادلات بین‌المللی، توسعه سریع تکنولوژی اطلاعات و محیط به‌شدت رقابتی تجارت بین‌المللی مبتنی بر ارائه خدمات کیفی و رضایت مشتریان

۷-۱-٤. ایجاد مدل فیزیکی پنجره واحد تجاری

این پروژه با هدف هماهنگی بیشتر سازمان‌های مرتبط با بخش تجاری و بازرگانی و تسریع در ارائه خدمات به خدمت‌گیرندگان در حال انجام است که هدف آن جمع‌شدن تمام سازمان‌های مرتبط با تجارت زیر یک سقف در گمرک می‌باشد که اهم اقدامات صورت گرفته به این شرح می‌باشد:

- طراحی مدل به‌منظور جمع شدن تمام سازمان‌های ذیمدخل زیر یک سقف
- ابلاغ موضوع از طریق وزیر محترم امور اقتصادی و دارایی به کلیه استانداران

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-06]

- مشخص کردن زیرساخت‌های لازم مدل و اعلام به استانداری‌ها
- تعیین ۳۶ گمرک مهم کشور جهت اجرای مدل
- پیگیری جهت استقرار نمایندگان سازمان‌های همجوار
- موفقیت ۶۰ درصدی گمرکات اجرایی در سال ۱۳۹۱

در خصوص توسعه پنجره واحد فیزیکی ۱۴ گمرک اجرایی کشور که دارای بیشترین حجم ارزش کالاهای وارده و صادره به کشور را دارند در سال ۱۳۹۱ به‌صورت ویژه و میدانی مورد مطالعه و توجه قرار گرفته است.

۷-۱-۵. راه‌اندازی سیستم ارزش وب بنیاد

در راستای دسترسی سریع و آنلاین به سوابق ارزشی کالاهای وارداتی در تمام گمرکات کشور و به‌منظور افزایش بهره‌وری، تسریع در ارائه خدمات و افزایش دقت در وصول درآمدهای دولت اقدامات مؤثری جهت توسعه این سیستم صورت گرفته است که مهم‌ترین عناوین آن عبارتند از:

- نصب و راه‌اندازی و امکان ورود اطلاعات خلاصه ارزش در ۵۰ گمرک (گمرکات پیام، آستارا، خوی، اردبیل، فولاد مبارکه، ذوب‌آهن، نوشهر، امانات پستی، چابهار و قشم در سال ۱۳۹۱ به بهره‌برداری رسیده است).
- بهره‌برداری از مکاتبات آنلاین از طریق سیستم وب بنیاد ارزش گمرک (ستاگ) در ۲۰ گمرک
- توسعه سیستم ستاگ در واحدهای درب خروج و بازبینی در ۲۰ گمرک
- ثبت و ارسال منظم متال بولتن ارزش‌های موبایل، نرخ ارز در ستاگ
- برگزاری ۱۵ کارگاه آموزشی و ۴ نشست تخصصی با مسئولین دوایر ارزش گمرکات کشور
- ثبت و ارسال منظم بخشنامه‌ها و دستورالعمل‌ها در ستاگ
- به‌روزرسانی ارزش‌های حداقل و پایه ۲۳۰۳ رکورد اطلاعاتی در سیستم
- پالایش اطلاعات ارسالی از گمرکات اجرایی ۳۰۷۴۴۲ رکورد
- بررسی و امکان‌سنجی ارتباط ستاگ با آسیکودا
- ارتباط ستاگ با آسیکودا در ۱۴ گمرک

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-06]

۷-۱-٦. تجهیز مبادی ورودی و خروجی به دستگاه‌های کنترلی (X-Ray دوربین مدار بسته و ....)

در جهت افزایش سرعت و دقت انجام خدمات گمرکی و کنترل مؤثرتر مبادی ورودی وخروجی گمرکات اجرایی کشور تجهیز و نصب دستگاه‌های کنترلی در دستورکار گمرک جمهوری اسلامی ایران قرار گرفته که اهم اقدامات صورت‌پذیرفته عبارتند از:

- اخذ مصوبه کمیسیون اقتصادی دولت در خصوص واگذاری دستگاه‌های پرتونگاری به بخش خصوصی و تأمین دستگاه‌های جدید
- نصب ۷ دستگاه X-Ray کامیونی در گمرکات رجایی، آستارا، بازرگان، دوغارون، سرخس، ایلام، باشماق
- استفاده از ۳۷ دستگاه ایکس ری پالتی و چمدانی در گمرکات کشور
- ارتقاء و نصب و آموزش دستگاه‌های مواد مخدریاب گمرکات فرودگاه امام خمینی (ره)، فرودگاه مشهد، دوغارون
- تشکیل کارگروه کاهش تصدی‌های دولت که یکی از وظایف آن بررسی نحوه واگذاری دستگاه‌ها
- خرید ۲ دستگاه و قرارداد خرید یک دستگاه X-RAY
- راه‌اندازی دستگاه X-RAY در گمرک باشماق
- در گمرکات بوشهر و میرجاوه دستگاه X-RAY در حال نصب است
- انعقاد موافقتنامه جهت تعمیر و نگهداری و پشتیبانی دستگاه‌های X-Ray کانتینری

۷-۱-۷. ارتقاء سلامت اداری

هدف از اجرای این پروژه پیشگیری از وقوع تخلفات، افزایش فرهنگ وجدان‌کاری، جلب رضایت و اعتماد خدمت‌گیرندگان و ارتقاء بهره‌وری در گمرک جمهوری اسلامی ایران می‌باشد (راهنمای ترویج درستکاری، ۱۳۸۳) که در این راستا اقدامات صورت پذیرفته شده عبارتند از:

- آسیب‌شناسی و شناسایی نقاط آسیب‌پذیر و گلوگاه‌های فساد و ارائه راهکارها جهت ایمن‌سازی و حذف آنها
- نظارت بر حسن انجام کار گمرکات اجرایی و دفاتر ستادی در زمینه حذف گلوگاه‌های فساد احصاء شده

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-06]

- فعال نمودن کارگروه‌های مبارزه با رشوه و پولشویی و ارتقاء سلامت اداری

- پیگیری به‌منظور بهره‌مندی کارکنان از حداکثر ظرفیت‌های قانون مدیریت خدمات کشوری (با تصویب قانون امور گمرکی طبق ماده ۱۶۰ آن استفاده از ۲ درصد حقوق ورودی جهت تجهیز گمرکات، آموزش، بهره‌مندی کارکنان از پاداش و وام و امور درمانی میسر خواهد شد.

۷-۱-۸. طرح آمایش گمرک

بر اساس ماده ۱۰۶ قانون برنامه پنجم توسعه مقرر گردید گمرک جمهوری اسلامی ایران نسبت به کاهش ۳۰ درصد از مبادی ورودی و خروجی گمرکی کم فعالیت اقدام نماید. به این منظور طرح آمایش گمرک به‌عنوان یکی از پروژه‌های تحول در نظام اقتصادی پیش‌بینی گردید که اهم اقدامات صورت‌گرفته در راستای این پروژه عبارتند از:

- انجام مطالعات آمایش سرزمین گمرک با هدف جانمایی مناسب گمرکات کشور با توجه به ماده ۱۰۶ قانون برنامه پنجم توسعه که این طرح نهایی و جهت تصویب در کارگروه تحول اقتصادی دولت در دستورکار قرار گرفته است.
- کاهش تعداد گمرکات از ۱۶۷ گمرک به ۱۴۴ گمرک طی دو سال ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱

۷-۱-۹. ایجاد گمرکات اختصاصی

ایجاد گمرکات تخصصی در راستای ارائه خدمات سریع و با کیفیت به خدمت‌گیرندگان و افزایش صادرات در گمرکات اجرایی به مرحله اجرا گذاشته شده است که به این منظور اهم اقدامات صورت‌پذیرفته شامل تشکیل جلسات متعدد با واردکنندگان کالاهای خاص و اتحادیه‌های مربوطه و همچنین وزارتخانه‌های بازرگانی، صنایع و اتاق بازرگانی، سازمان استاندارد و تحقیقات صنعتی برای ایجاد گمرکات تخصصی و در نتیجه ایجاد آنها به شرح زیر:

- تعیین ۴۴ گمرک اختصاصی برای واردات ۲۱ نوع کالا
- تعیین ۴۸ گمرک اختصاصی برای صادرات ۱۷ نوع کالا

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-06]

۷-۱-۱۰. ایجاد دروازه مشترک تجاری با کشورهای هم‌مرز

در راستای یکپارچگی و هماهنگی ورود و خروج کالا در کشورهای هم‌مرز جمهوری اسلامی ایران و به‌تبع آن کاهش زمان ترخیص کالا و رضایتمندی خدمت‌گیرندگان ایجاد دروازه مشترک تجاری با کشورهای هم‌مرز در دستورکار گمرک ایران قرار گرفت که اهم اقدامات آن عبارتند از:

- شناسایی ۹ مرز مشترک تجاری با گمرکات کشورهای همجوار
- شروع اقدامات برای عملیاتی شدن تفاهم‌نامه با کشورهای ترکیه در مرز رازی کاپی‌کوی
- مکاتبه و تشکیل جلسات متعدد با گمرکات کشورهای ترکیه، افغانستان، ارمنستان و ترکمنستان جهت ایجاد دروازه مشترک در مرزهای سرو، اسن دره، کاپی کوی، دوغارون، نوردوز (مقری) و لطف‌آباد
- امضای تفاهم‌نامه با کشورهای ترکیه، ارمنستان و افغانستان

۷-۱-۱۱. پیشگیری و مبارزه مؤثر با قاچاق کالا در مبادی رسمی

در راستای پیشگیری و مبارزه همه‌جانبه با قاچاق کالا در مبادی رسمی گمرک جمهوری اسلامی ایران در سال‌های اخیر اقدامات مؤثری را به مرحله اجرا گذاشته است که اهم این اقدامات عبارتند از:

- تشکیل کارگروه برگزاری جلسات به‌منظور شناسایی عوامل مؤثر بر قاچاق کالا
- تشکیل کمیته آسیب‌شناسی در خصوص پرونده‌های ترانزیت و احصاء آسیب‌ها
- تدوین و ابلاغ بسته سیاستی پیشگیری و مبارزه با قاچاق کالا و تخلفات گمرکی در مبادی رسمی
- تدوین بسته حمایتی از تولید و دستورالعمل‌های اجرایی آن

۷-۲. سایر اقدامات انجام شده در راستای طرح تحول نظام گمرکی

۷-۲-۱- بهره‌برداری از سامانه‌های هوشمند ورود و خروج کالا

سامانه هوشمند ورود وخروج کالا در راستای تسریع و تسهیل رویه امور گمرکی در جهت تکریم ارباب رجوع و ردیابی آنلاین کالا در گمرکات استراتژیک کشور نصب و راه‌اندازی گردید که شامل گمرکات: تهران، شهید رجایی، شهید باهنر، خرمشهر، بندرلنگه، بندر امام خمینی (ره)، بازرگان، چابهار، امیرآباد، بوشهر و فرودگاه امام خمینی (ره).

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-06]

۷-۲-۲-بهره‌برداری از سامانه‌های هوشمند ترانزیت

در راستای یکپارچه‌سازی سیستم‌ها در رویه و تسهیل رویه ترانزیت در گمرکات و امکان ارتباط آنلاین بین گمرکات ورودی و خروجی نصب و راه‌اندازی سامانه هوشمند ترانزیت در گمرکات هدف مورد بهره‌برداری قرار گرفت که عبارتند از تهران، شهید رجایی، شهید باهنر خرمشهر، بندرلنگه، بندر امام خمینی (ره)، بازرگان، چابهار، امیرآباد، بوشهر، سرخس و دوغارون (گزارش عملکرد گمرک، ۱۳۹۰)

۸. توصیه‌ها و پیشنهادهای کلیدی در راستای تکمیل طرح تحول در نظام گمرکی

بر اساس قانون برنامه پنجم توسعه اقتصادی و در چارچوب طرح آمایش سرزمین گمرک تعداد گمرکات کشور می‌بایست تا پایان این برنامه ۳۰ درصد کاهش یابند و مابقی گمرکات ساماندهی شوند. کاهش تعداد گمرکات کشور به‌منظور مجهز نمودن آنها و توزیع متناسب نیروی انسانی موجب اصلاح روند واردات کالا خواهد شد. این مهم طی سال‌های ۱۳۹۰ و ۱۳۹۱ با کاهش تعداد گمرکات از ۱۶۷ گمرک به ۱۴۴ انجام گرفت. در صورت ادامه این روند با افزایش بهره‌وری، کاهش هزینه‌ها و استفاده مطلوب از ظرفیت‌ها و توانایی‌های گمرکات کشور توسعه و تسهیل تجارت را بیش از پیش خواهیم داشت.

اجرای دقیق و به‌موقع پروژه‌های استخراجی از طرح جامع گمرک نوین به‌عنوان نقشه راه گمرک ایران در سال‌های آتی می‌تواند گمرک را به جایگاه اصلی و واقعی خود در اقتصاد کشور ارتقاء دهد. بر اساس مطالعات جامعی که در سال‌های اخیر انجام شده است پروژه‌های نقشه راه گمرک نوین و بسته‌کاری هر پروژه به شرح جدول (۷) استخراج شده است.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-06]

جداول ۷. محورهای تحول در گمرک نوین و پروژه‌های پیشنهادی در هر محور

محور تغییر	نام پروژه	تعداد بسته‌های کاری
زیرساخت و پشتیبان	تدوین استراتژی فناوری اطلاعات	۲ بسته کاری
	توسعه استانداردهای فناوری اطلاعات	۱ بسته کاری
	طراحی و اجرای پایلوت سیستم جامع مالی، اداری و منابع انسانی	۲ بسته کاری
	استقرار گسترده سیستم جامع مالی، اداری و منابع انسانی	۱ بسته کاری
	توسعه و ارتقاء زیرساخت شبکه گسترده محلی و تجهیزات سخت‌افزاری	۲ بسته کاری
	تأمین و استقرار تجهیزات فناورانه گمرکی/عمومی	۱ بسته کاری
	توسعه و پشتیبانی سیستم‌های کاربردی	۱ بسته کاری
	مدیریت خدمات مشتریان	۲ بسته کاری
منابع انسانی و ساختار	تدوین استراتژی یکپارچه منابع انسانی و طراحی پیوندهای مناسب میان فرایندهای اصلی مدیریت منابع انسانی	۱ بسته کاری
	طراحی و تدوین نظام جبران خدمت	۱ بسته کاری
	طراحی و تدوین نظام مدیریت عملکرد	۱ بسته کاری
	طراحی و تدوین نظام جذب	۱ بسته کاری
	تدوین استرتژی آموزش و توسعه منابع انسانی	۱ بسته کاری
	برنامه‌ریزی و اجرای طرح آموزش گمرک نوین	۱ بسته کاری
	طرح‌ریزی تأمین سطح مطلوب سلامت اداری	۲ بسته کاری
	طراحی ساختار سازمانی متناسب	۲ بسته کاری
	طراحی نظام ارزیابی عملکرد سازمان	۲ بسته کاری
	طراحی و پیاده‌سازی مدیریت دانش	۲ بسته کاری
	پیاده‌سازی ساختار و نظامات دفتر مدیریت طرح (PMO)	۲ بسته کاری
TMO PMO CMO	برنامه ارتباطی با ذینفعان برون سازمانی	۴ بسته کاری
	برنامه ارتباطی با ذینفعان درون سازمانی	۴ بسته کاری
	طرح‌ریزی و اجرای آموزش‌های مدیریت تغییر	۴ بسته کاری
	پیاده‌سازی دفتر مدیریت تغییر	۱ بسته کاری
	ایجاد ساختار حمایتی مدیریت تغییر	۳ بسته کاری
ذینفعان	طرح‌ریزی نهاد فرادستگاهی مسئول روان‌سازی تجارت خارجی کشور	۲ بسته کاری
	تدوین طرح ارتقاء سطح همکاری‌های بین‌المللی گمرک ایران	۱ بسته کاری
	طراحی و استقرار پنجره واحد مرزی	۳ بسته کاری
	طراحی نظام مناسبات گمرک با ذینفعان	۲ بسته کاری

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-06]

محور تغییر	نام پروژه	تعداد بسته‌های کاری
	طراحی و پیاده‌سازی نظام برون سپاری امور تصدی‌گرایانه گمرکی به بخش خصوصی	۲ بسته کاری
	طرح‌ریزی شیوه های مشارکت بخش خصوصی در سرمایه‌گذاری جهت ارتقاء زیرساخت‌های گمرکی	۲ بسته کاری
	طراحی و پیاده‌سازی نام فعالان اقتصادی مجاز	۲ بسته کاری
	توسعه اظهار صحیح و تبعیت فعالان اقتصادی از قوانین و مقررات	۲ بسته کاری
	همسوسازی قوانین ومقررات امور گمرکی با قوانین و مقررات مرتبط ملی و بین‌المللی	۳ بسته کاری
نظام یکپارچه گمرکی	طراحی تفصیلی روش‌های کاری مطابق استانداردهای متعارف ازجمله RKC و SAFE	۲ بسته کاری
	طراحی و اجرای حسابرسی پس از ترخیص	۲ بسته کاری
	زمان‌سنجی ترخیص کالا (TRS)	۲ بسته کاری
	طراحی و اجرای پایلوت مدیریت ریسک هوشمند محور	۲ بسته کاری
	استقرار گسترده مدیریت ریسک هوشمند محور	۲ بسته کاری
	طرح‌ریزی نظام پردازش متمرکز	۲ بسته کاری
	سیستم مدیریت امنیت اطلاعات	۲ بسته کاری
	طراحی و اجرای پایلوت سیستم یکپارچه گمرکی	۱ بسته کاری
	استقرار گسترده سیستم یکپارچه گمرکی	۳ بسته کاری
	تدوین معماری اطلاعات (هماهنگ با مدل داده استاندارد سازمان جهانی گمرکی)	۲ بسته کاری

مأخذ: نتایج تحقیق.

منابع

گمرک ایران (۱۳۸۵)، *قانون امور گمرکی و آیین‌نامه اجرایی آن*، نشر بازرگانی.

گمرک ایران، دفتر آمار و فناوری اطلاعات و ارتباطات (۱۳۹۱-۱۳۵۷)، *آمار تجارت خارجی، ترانزیت، مسافری و ....*

گزارش پشتیبان طرح تحول اقتصادی در نظام گمرکی(۱۳۸۷).

گمرک ایران، دفتر برنامه‌ریزی و بهبود فرایندهای گمرکی (۱۳۸۷)، *چارچوب کلی و اصلاحات نظام گمرکی*.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-06]

گمرک ایران (۱۳۸۵)، خلاصه گزارش شاخص‌های سلامت اداری در گمرک و نتایج حاصل از ارزیابی‌ها.
کتاب گزارش عملکرد گمرک جمهوری اسلامی ایران طی سال‌های (۱۳۹۱-۱۳۸۷).
اعرابی، محمد (۱۳۷۵)، *برنامه‌ریزی استراتژیک در گمرک جمهوری اسلامی ایران*.

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-06]

[Downloaded from qjfep.ir on 2026-11-06]